

I el 99% restant?

Alfredo Toro Hardy

Caracas, Veneçuela

L'organització internacional Oxfam, radicada a Oxford, Regne Unit, va difondre una estadística esfereïdora: a partir del 2016, la riquesa de l'1% de la humanitat superarà la del 99% restant. Bé valdria la pena que intentéssim dilucidar com s'ha arribat fins aquí.

La dependència de la indústria de les finances que fa algunes dècades s'havia de consolidar als EUA, faria de la rendibilitat trimestral la base per mesurar l'èxit o fracàs de les empreses. Això projectaria al seu damunt enormes pressions competitives, propiciant un esforç ferotge per reduir les despeses productives.

Aquest fenomen es veuria complementat posteriorment per dos més. El primer, la globalització, producte del salt quàntic en les tecnologies de les telecomunicacions, la informació i el transport. El segon, la incorporació al mercat laboral global d'1,3 miliards de xinesos, 1,2 miliards d'hindús, i ingents quantitats d'indonesis i vietnamites, oferint una mà d'obra molt més barata.

La convergència d'aquests tres fenòmens es plasmaria en les anomenades *cadena de subministrament*: Les diferents fases d'un mateix procés manufacturer es duen a terme en diferents països cercant la mà d'obra més econòmica per a cada component a fabricar. Això s'aconsegueix gràcies a la possibilitat de mobilitzar i donar seguiment logístic a infinitat de peces i parts que es mouen en diferents direccions abans d'arribar a la seva fase de muntatge final. En síntesi, la mercaderia a la venda és producte del treballador de menys cost en cada fase del procés. Bangladesians, filipins o vietnamites competeixen entre ells per fer cada vegada més barat el preu de la seva suor.

D'altra banda, la revolució en la tecnologia de la informació, també consolidada aquestes darreres dècades, s'ha evidenciat a través de l'anomenada Llei de Moore, que diu en essència que el poder de la computació es duplica cada dos anys. Així, un telèfon mòbil conté avui la capacitat d'un ordinador personal

de fa uns anys, el qual ahora resulta més complet que un ordinador central de pocs anys abans. El *software*, per la seva part, avança també a velocitat esgarriant. Un mòbil amb un programa d'escacs *Pocket Fritz 4* pot vèncer un gran mestre d'aquest joc. La robòtica no es queda enrere i també, com assenyala Tim Harford, hi és vigent la Llei de Moore (*The robots are coming and will terminate your jobs*, Financial Times, 27 de desembre de 2013). Dels robots industrials s'està passant als robots de "servei", segons afirma Tom Standage; això equival al salt d'un ordinador central a un de personal (*At your service*, The Economist: The World in 2014). Fent la competència a les tecnologies anteriors va aparèixer fa poc la impressió 3-D, mitjançant la qual programador i màquina es basten per manufacturar un producte.

Tot això convergeix en una mateixa direcció: l'eliminació d'una gegantesca quantitat de llocs de treball que fins ara només podien realitzar éssers humans. Això es materialitza en una massa humana que malgrat tenir disposició i coneixements per al treball va perdent capacitat per ser empleada.

Això anterior genera una terrorífica competència per la recerca d'una major rendibilitat entre la mà d'obra més barata d'Àsia i la tecnologia eliminadora d'ocupació del món desenvolupat. Això afecta greument el teixit social d'ambdós. Per als primers perquè deprimeix de manera deliberada i sistemàtica el cost de la seva mà d'obra. Per als països desenvolupats perquè condueix al que Alan Manning, de la London School of Economics, ha batejat com la "polarització de l'ocupació" i David Autor del MIT ha anomenat la "desaparició del mitjà": el fenomen mitjançant el qual només els llocs de treball situats als extrems de l'escala laboral continuen creixent. D'una banda aquells de molt alta qualificació professional, sobretot a l'àrea científico-tecnològica. De l'altra, les feines de baixa remuneració i estabilitat a l'àrea dels serveis. Les feines situades entre els dos grups anteriors estan esdevenint cada vegada més redundants.

Essent així, els amos del capital i la tecnologia van acumulant riqueses a velocitat exponencial, mentre que la mà d'obra i la feina cada vegada representen menys. No obstant l'estat de les coses anterior, per terrorífic que sembli, no és més que una transició vers una situació encara pitjor. Segons assenyalen Erik Brynjolfsson i Andrew McAfee del MIT, en un article conjunt amb Michel Spence de la Universitat de Nova York, s'està evolucionant envers màquines intel·ligents cada vegada més econòmiques que hauran de suplantar l'obrer de baix cost de Filipines o Indonèsia (*The New World Order*, Foreign

Affairs, juliol/agost 2014). És a dir, la mà d'obra intensiva del món en desenvolupament.

El Universal, Caracas, 28 de gener 2015.